

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU RAPORU

Esas No : 2/241
Karar No: 7

10.01.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan KUBAT tarafından 30/12/2011 tarihinde Başkanlığınıza sunulan 2/241 esas numaralı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” Başkanlığınız tarafından 03/01/2012 tarihinde tali olarak Komisyonumuza, esas olarak Adalet Komisyonuna sevk edilmiştir. Teklif Komisyonumuzun 9 Ocak 2012 tarihli 5’inci toplantısında, Teklif sahibi ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Kanun Teklifi ile,

- Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler hakkında toplumun veya ceza infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürmelerini önlemek için alınan tedbirlerin bazı durumlarda yetersiz kaldığının anlaşılması üzerine, özellikle avukatla görüşme hakkının kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla avukat ve diğer ziyaretçilerle görüşme hakkının sınırlama içerecek biçimde yeniden düzenlenmesi;

- Diğer yandan, tutuklu ve hükümlülerin insani beklentilerine çözüm bulabilmek amacıyla Kanun’da öngörülen yakınlarının ölümü halinde cenazelerine katılma ve ağır hastalık halinde bu kişileri ziyaret edebilmelerine izin verilebilmesi öngörülmektedir.

Teklif üzerinde görüşmelere geçilmeden önce **Teklif sahibi tarafından yapılan açıklamada,**

Teklif’in 1’inci maddesi ile hükümlünün avukatı ve ziyaretçileriyle ilişkilerinin hukuk sınırları dışına çıktığının tespit edilmesi halinde Kanun’da mevcut boşlukların doldurulmasının amaçlandığı; 2’nci ve 3’üncü maddelerde ise hükümlüler ve tutukluların izin hakkına yönelik insani ve vicdani düşünceler ve cezaevlerinden gelen talepler doğrultusunda genişletici bir düzenleme yapıldığı ifade edilmiştir.

Komisyonumuzca, İçtüzüğün 23’üncü maddesi uyarınca Komisyonun ihtisas alanı yönüyle Teklif’in tümü üzerinden görüşme yapılması ve bu görüşmeler sırasında maddelerin de ele alınması kararı verilmiştir.

1’inci madde üzerinde yapılan müzakerelerde,

- Madde metnindeki “*somut olguların varlığı halinde*” ibaresinin iki ucu açık ve kötüye kullanılabilir bir kavram olduğu, somut olgu ölçütünün ne şekilde saptanabileceğinin belli olmadığı;

- Avukat ve sair kişilerle görüşmeye yönelik sınırlama isteminin duruşmalı bir yargılama sonucunda karara bağlanmasının adil yargılanma ilkesine uygun olacağı;

- Alt aya kadar varabilecek sınırlama süresinin ölçülü olmayıp kısaltılmasında fayda görüldüğü;

- Avukatıyla görüşmesi sınırlanan kişinin bu süre içinde ihtiyaç duyacağı hukuki yardımlar için Türkiye Barolar Birliğinin avukat tayin etmesinin savunma hakkına aykırı

olduğu, mutlaka avukat tayin edilecekse bunun yerel barolar tarafından yapılmasının Ceza Muhakemesi Kanunu ile paralellik sağlaması bakımından gerekli olduğu;

- Türkiye Barolar Birliğince yapılacak avukat tayininde masrafların nasıl karşılanacağına belirsiz olduğu;

- Maddenin, sınırlama için öngörülen süre ve içerik bakımından insan hakları doktrinine aykırı olup bazı cezaevlerindeki hükümlülerin tecridine sebebiyet verebileceği veya buna yasal dayanak anlamına gelebileceği ve hakkın kısıtlanmasını öngörmesi nedeniyle insan haklarının genişletici yorumuna ve hem ulusal mahkemeler hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına aykırı olduğu şeklindeki görüşlere karşılık;

- Hükümlülerin bir suç örgütünün faaliyetine yön vererek başkalarının hak ve özgürlüklerine zarar vermesi veya tamamen ortadan kaldırmasının önüne geçilmesi bakımından Teklif'in olumlu olduğu;

- Uluslararası temel insan hakları belgeleri açısından bakıldığında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen "Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü"nün Avukatla İrtibat Hakkı başlıklı 18'nci maddesinin 5'nci fıkrasındaki "*İşlenmekte olan veya işlenmeye teşebbüs edilen bir suç ile bağlantılı olarak tutulan veya hapsedilen kimse aleyhinde deliller bulunması halinde, tutulan veya hapsedilen kimsenin bu prensibe göre avukatıyla kurması mümkün olan iletişime izin verilmez.*" şeklindeki hükmün böyle bir düzenlemeye cevaz verdiği dile getirilmiştir.

- Ayrıca eklenmek istenen fıkranın, kanun tekniği bakımından, mevcut 59'ncü maddenin dördüncü fıkrasındaki benzer hükümler nedeniyle bu fıkra içine bir cümle olarak eklenmesi önerilerek Teklif'in 1'nci maddesi üyelerin çoğunluğu bakımından benimsenmiştir.

Teklifin 2'nci maddesinin, hükümlülerin bazı yakınlarının ölümü halinde cenazesine katılmalarına veya ağır hastalık hallerinde ziyaret edebilmelerine imkân vermeyi amaçlaması, 3'ncü maddenin de bu imkânın tutuklulara tanınmasını öngörmesi nedeniyle Komisyonumuz üyelerince her iki madde birlikte değerlendirmeye alınmıştır.

2'nci ve 3'üncü madde üzerinde yapılan müzakerelerde;

- Örf ve adetler, İcra-İflas Kanunu gibi düzenlemelerle paralellik ve Teklif'in amacındaki insanîlik vurgusunun daha geniş temini bakımından izin sürelerinin birer gün artırılmasının faydalı olacağı;

- "*Tehlikeli olmayan hükümlü*" kavramın neyi ifade ettiğinin anlaşılamadığı;

- "*Güvenlik bakımından sakınca oluşturmama*" ibaresinin keyfi durumlara yol açabileceği;

- İzin sonrası yapılacak nakillerde talep edilecek nakil ücretinin, maddi gücü zayıf olanlar bakımından bu hakkın kullanılmasını engelleyebileceği, bu nedenle maddi gücü olmadığı tespit edilenlerin masraflarının sosyal devlet ilkesi uyarınca Devlet tarafından karşılanmasının uygun olacağı şekilde görüşler beyan edilerek Teklif'in 2'nci ve 3'üncü maddeleri üyelerin çoğunluğu tarafından benimsenmiştir.

Ayrıca tüm Komisyon üyelerince, esas komisyonun takdirinde olmakla birlikte, Teklif'in değiştirmeyi öngördüğü Kanunla ilişkili olması bakımından, ağır veya ölümcül hastalığa yakalanan kimselerin cezalarının ertelenmesi veya kaldırılmasının hızlandırılmasına imkân verecek değişiklikler getirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Teklif hakkında **Hükümet temsilcisi tarafından Teklif'in geneline ve üyelerin sorularına cevaben;**

- Teklif'in 2'nci maddesinde geçen "*tehlikeli olmayan hükümlü*" kavramının "Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük"ün 76'ncı maddesinde tanımlandığı bu sebeple keyfi bir uygulamaya mahal vermesinin mümkün olmadığı;

- Teklif'te öngörülen izin esnasında tutuklu veya hükümlülerin kaçması halinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292'nci maddesinin uygulanabileceği;

- Teklif'in 1'nci maddesinde yer alan, hakkı sınırlanan hükümlüye somut hukuki bilgi ihtiyacı halinde Türkiye Barolar Birliğince avukat görevlendirilmesi konusunda, bu görevlendirmenin hükümlünün bulunduğu yer Baro levhasına kayıtlı avukatlar arasından yapılacağı ve bu hükmün esasen tarafsızlığı sağlama amacını taşıdığı;

- Teklif'le öngörülen sınırlama kararının idari bir karar değil adli bir işlem olup İnfaz hâkimince karar verileceği dolayısıyla keyfi uygulamanın söz konusu olmayacağı;

- Teklif'in 1'inci maddesinde yer alan "*somut hukuki sorun*" kavramının boşanma, tahliye, vekâlet verilmesi ve benzeri hukuki olgulara işaret ettiği, bunun belirlenmesinin yine hâkimin takdirinde olduğu bu nedenle ifadenin yorumlanmasında keyfilik yahut muğlaklık söz konusu olmayacağı;

- Teklif'in 3'üncü maddesinde yer alan "*güvenlik bakımından sakınca oluşturmama*" ibaresinin 5275 sayılı Kanunun mevcut 116/2 maddesinde de aynen geçtiği, bu hususun bazen hükümlü veya tutuklunun lehine de yorumlanabileceği, örneğin tutuklunun veya hükümlünün dışarı çıkması kendisi, yakınları, refakat edenler yahut vatandaşların güvenliği açısından tehlike oluşturacaksa böyle bir kararın verilebileceği;

- Teklif'le getirilen altı aylık kısıtlama süresinin uzun veya kısa olduğu hususunun Komisyonun takdirinde olduğu ancak Teklif'te öngörülen kısıtlama kararının çok kolay verilebilecek bir karar olmayıp bir suç örgütünün faaliyetlerine yön verildiğinin tespit edilmesinin gerektiği, gerçekten böyle bir durum var ise sürenin çok kısa tutulmasının da amaca uygun olmayabileceği;

- Tutuklu veya hükümlülerin Teklif'le getirilen izin haklarını kullanırken nakledilmeleri sırasında talep edilecek ücret konusunda Teklif'te ve Kanundaki diğer maddelerde bir düzenlenme bulunmayıp bunun eksik bırakıldığı ifade edilmiştir.

Teklif üzerinde yapılan görüşmeler sonunda, metinde temel hak ve özgürlüklere aykırılık saptanmayarak Teklif oy çokluğu ile uygun bulunmuş ve genel uygunluk görüşünün esas komisyon olan Adalet Komisyonu'na bildirilmesine karar verilmiştir.

Raporumuz Adalet Komisyonu'na sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.